

POK L.

НОВИ САД 10 јуна 1934

Число 3

ЗАРЯ

ОРГАН КУЛЬТУРНО-ПРОСВИТНОГО СОЮЗУ ЮГОСЛОВЯНСКИХ РУСИНОХ

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЯ
Нови Сад, Футошки пут број 199

Предплата на рок 50 Динари, на пола рока 25 Динари
ПООДИНОКЕ ЧИСЛО 1 ДИНАР

РУССКИЙ НАРОДЕ, ВСТАВАЙ!

Цо дзень наполні ще 16 роки, од кедици, мили рускій народе, зос твоих рукох и ногох зруцени чешки ланци цудзинскага ропства. 16 роки од кеди ци зос славянскага востоку зашвицело слунечко культурнай и политичкай шлебоды а котре зос своіма цепліма зарями прегрива твою славянскую душу, твойо славянске шерцо, твою славянску крев. „О, слатка, мила шлебодо, котра ши коштала миліони славянских животох, миліони славянских шерцох, потоки славянской креви, читави бреги славянских косцох, будз поздравена и щиро почитована!“ так ши себе думал, мили русски народе, 1 децембра 1918 року, того исторійскаго за нас Славянох датума, кеди ти зос своім славянским шлебодним гласом на собранію Славянох у Новом Саду припомогол, да ще створи тога наша мила славянска отчизна Югославія.

„Шлебода, шлебода!“ — слова то, котри улізаю кожому чловеку без разлике його культурней и соціалней припадносци до шерца нови погляди на будущи живот, котри у чловеку ствараю нови плани, нови цылі, котри му уліваю нови идеали, котри у чловеку ствараю нови морал и еще вреднейшу борбу за свою будущносц. Зос такими поглядами, идеями и надіями, мили русскій народе, ступали на праг новей, красшай будучносці.

Подїй по ошлебодзеню иду своїм током
як у нас так и по целим швеце уж петнац
роки. Тоти подїй водза и тебе, мили наш
руссکій народе, зос собу. А чи ти задовольни
зос німа? Твойо синове, котри поздравели
твой гест од 1 листопада 1918 року єдномис-
лено и одушевлено, видза на твоїм умореним,
зноявим од чешкей роботи лицу єдно внукашнє,
скрите незадовольство, котре ци мрачни сили,
познати и непознати закулисни интриги не-
дозволюю да виражиш. Твойо погляди на
живот, на швет, на правдиву науку, котра
сніга жарташи підуть насторону народу, по-

и лицемерства недозволююци, да твою просвітну роботу и просвищенощ ставиш на єднаки ниво зос другима культурними и свободними народами. Многочисленни шпекуланти, каждой серти недозволююци да виражиш то, цо думаш, да патриш на тое, на цо биши требал патриц и за цо маш очи, да слухаш тое, за цо маш уха.

Ти, рускій народе, по думаню тих шпекулантов одредзени лем за тото да служиш іх интересом а циль як да вони до тога дойдуть ім споредни. Без питаня, чи це завадза и поделя, без питаня чи пошою медзи тебе мержню, без питаня чи употреблю при своім манипулясаню зос правду чи цыганством, — іх циль ё да це на штурму освоя, заробя и положа ци заш рабски ланци, котрих ши шелово ошлебодзел і лем на руки и на ноги, але и на кажды твой душевии покрет.

Кажды твой шлебоднейши покрет, каждый гест твоей славянской души да ше спроци-виш нападом таких шпекулантох по їх думаню уж напредок осудзени на нєупих. А чом? — То охабяме тебе, русскій народе, да о тим роздумаш и даш о тим сам себе свой суд. Чи ше може буц и о тим боїти роздумовац? Чи може буц думаш, же це и ту посцигне кара Божія за твою шлебоднє думанє? Правда, велі од нас вельорас таки думали па и терас велі так думаю, же таки конзеквенці (наслідники) посцигню нашо шлебоднє думанє, але при тєї прилики, русскій народе, синове твоей славянской креви храбраце, да ше голем рас ошмеліш и укажеш своїм непріятельом и привидним пріятельом, котрице вихаснью, да ім укажеш, же и ты машь свойо: я. Ошлебодз ше уж рас од шицких тих мрачних силох, ошлебодз ше уж рас од шицких закулисних интригах, ошлебодз ше уж рас од вплива шпекулантох каждой сорти и ступ дзвигнутей глави, зос шмелім кроком, зос несаломліву волю и гордосцу на животну драгу, которую себе сам одредзиш.

и политичку шлебоду довольно вихасновали на нашо добра? Чи зме за тоти 16 роки знали почитовац туту златну шлебоду? Кед зме ю довольно не вихасновали дотерас, ту нам ё, вихаснуйме ю, почитуйме ю голем од терас, бо лем тот зна почитовац свою шлебоду, до ю у своім животу рас страцел! Рускій народе, и ти ю рас страцел у твоім національним животу и ёй викупене коштало міліони жертв, драгих животох, зато знай ю и ти почитовац, знай ю и ти вихасновац у шицких напрямох и особено у культурно-національному! А кед ши, мили рускій народе, незадовольни зос подіями около себе, гледай задовольство лем у націонализму, бо вон це єдино задоволіц може, вон це єдино охрабриц може, вон це єдино може укрипиц у надії на лепшу будучносц!

Ніколай Д. Олеяров

ПРАДІДОМ

Там с поза горох, Карпатах пишних — глас
Руского слова рознесли шветом ви,
Дідове нашо! — душ' вашим вични спас
И спокой праху цела жадаме ми!

Славянска крев нам през шерцо чече, вре,
А руске слово задава врагом страх,
Русин и тераз з мову на устах мре
Вашого шерца руски велича ма.

Чуства ше вашо през стагтія там:
Под Карпатами за нас падели лем,
Алє ше враги швецели горко нам,
Ту на ровніні дзе вас закрива жем.

На ваших гробах знова ше дзвига храм:
Гоч прешлосць сцела руски нам зотрец шлід,
Синове вашо дзвигню памятник вам,
Шветлосць помуци ворогом нашим вид.

Е. Михайлов

ПСАЛМИ СОКОЛСКИ

Отворим уста свойо и будзем шпивац хвалу Соколству, бо душа моя нашла у нім радосць и потіху а цело моё моц и здравлє.

Будзем бешедовац о нім вшадзи и вше будзем споминац мено його, бо воне ме виведло зос цемноти ноцней на шветло живота и научел ме да ше покорим законом праведносці.

Шириц го будзем медзи людзми и будзем гуториц: „Соколство є здравлє цела и души, остварена краса єдного и другого. Примце соколство по своіх шерцох, трудзце ше и робце

Бо воно є токо, цо дава моц слабым, храбросць бояжлівим, шмелосць нєодлучним, здравлє и моц тим, цо за нім иду.

Воно є токо, цо дзвига вистатих, розвешлює смутних, дава потіхи поніженим и мильосць усадзує до шерцох тих, котры му ше придаваю.

Соколство є чеснота висока; воно ше не предава у тарговинох, алє тоти цо сцу да воно будзе у ніх и вони у нім муша му служиц и зос целом и зос душу.

Соколство то царство дзецинске; слунково польо, на котрим рошне квиде чеснотох, на котрим квитне радосць як ружи и зос красу очара їх душа.

Соколство то школа живота; найщицерайши воспитатель молодежи, бо гу ней гутори язиком доброти, а почує трудом и ділами.

Соколство є остварена єднакосць и оживівторена праведносць медзи тима у чиїх душох жіє. Дарунки своё дава шицким єднак. Його вибрани су тоти цо найменей служа себе.

Соколство то дума безмирна як простор, у котрим ше шицко траци.

Соколство є любов глібока як морсько, чайо дно не мож запатриць.

Соколство є братство цепле як слунко шестринство красне ягод заря.

Соколство є єднакосць непримушена, бо є родзена у любови.

Соколство є красне як остварене діло, а узвишене як дума.

Ніч на нім и у нім нет непотребне и прецівне целу и души. Воно є драга, котра водзі гу совершенству и тіло и душу.

Воно є сон, ані не спревоцка, алє моц котра є жива и вше у рушию. Воно є живот и його найглібша радосць.

Зоз серпскаго Н. Д. О.

НАЦО НАЦІОНАЛНИ ПРИНЦІПИ

Зос дотерашнього виходзеня и писаня „Зарі“ да ше зошицким ясно видзиц, а то муша признаць и нашо найвекши противніци, же наш Союз игнорише чисто вірски вопросы, воне ше зос німа не заніма (а тим меней напада на греко-католіцку віру, чайо зме духовны дзеци, то признаць мушиме) а главни позор Союза обращены на ідеї чисто культурно-національні. Прето одпадаю шицки напады и клевети як явни так и скрити, потайни, котры ше медзи нашим русским народом лансираю, же би ше цо баржей сперал нєміс.

тох. Союз віру не нападал, ані ненапада, а єще мене „Заря“, бо то може утверджиць кожди, хто лем зна читаць.

Вірска борба водзела ше, як нам шицким познате, найбажай у штреднім віку, а ми познаваючи исторію штреднього віку не сцемеш заш до нього врациць, бо штредній вік не лем по нашим думаню, але и по думаню вельїх наученякох найчарнєйша епоха швєтской исторіи и не дай Боже, да ше тата епоха враци гу нам назад! Союз и „Заря“, дакле, не маю за собу ніяки тайни идеї, ніяки махинації. Шицко, що себе Союз одредзел за задачу находзи ше крашне виложене у правилах Союза и то шлебодно кождому прочитати и знаць а за Союз лепше будзе, кед тоти идеї и шириць будзе. Нешкайша епоха є не за вірски борби, бо то безсмыслене, бо нешка кожди на тельо просвіщени, же ше зос віри на віру не да заводзиць, нешкайша епоха треба да будзе за нас епоха вельких ствараньох.

Як цо сом спомнул, Союз стої на бази (становиску) національно-культурней а главна му задача створиць Русина сознательним, свідомим своєго велького и славного походзеня, бо до терас барз мало на тим полю зробене, так же випатра як да ше того нашо походзене, наша прецілосць од нас скрива. Цо вецей вона ше пробує приказаць у неправей, у тенденціозній швєтлосци, як цо вона справди єст и то є баш тuto до нам няясне. Так на пр., кед ше почало до народу уводзиць „украинофілство“ требало му то разтолковаць, обяшніць, що то „Українци“, од кеди вон походзи, хто його ідеологове були, а не нараз, або як би то браца Серби поведли „с неба па у ребра“, лансираць народу глас, же ми „Українци“, кед наш народ пред войну, за време войни па и по войни за длуги роки за тuto назвиско, за тuto слово незнал. Тот пренагли акт ми тримаме за акт проців народу, проців народней волі, а познате нам же „воля народа найвиши є закон“. Ніч не мож проців народа, а шицко мож зробиць зос народом и благо тому, кому народ да своё довіріе.

По нашим скромним думаню „украинофілство“, як єдна политичка ідеологія, которая була вже зос шицкими дозволеніми и недозволеніми силами потпомагана пре своєю сепаратистични тенденції од русскому народу непріятельски наклоненіх народах нема будучносць. Тим бажай бо ше народ у шицких русских краіох як у Галиції так и на Горніци (а о комуністичкай Україні не сцем бешедоваць, бо там національнога живота няє) оштро проціви тому, да ше назив „руsskij“

то место постави „украински народ“ (бо ані де факті ані де юре непостої). А як то будзе у будучносци то заправо лем Бог зна, але кождому ясне и розумліве, па и найвекшому „украинофілсу“, же тоти сепаратистични ідеї нашему народу ту, у Югославії, зошицким не требало уводзиць, тим бажай бо ми ані матеріяльно па ані морално тuto политичне рушане, котре, наглашуем, німа свою будучносць не можеме потпомогнуць. Кед тоти сепаратисти лем нашу помоць чекаю, вецка ше іх ідеї нігда неостваря, бо то барз слаба помоць, которую би од нас Русинах у Югославії достали. Зато нетребало нам рушаць нашу рускосць, най би вона оссталася така, як цо зме ю зос собу зос Горніци (а не зос Україні, як то даєдни сцу твердзиць, па зато лем Горніца є наша дідовщина а ніяк Україна), бо тата рускосць вже була наша и будзе и ніяки назвиска не годни ю унічтожиць.

Момент, кеди ше почала до нашого русского народу ляц „украинофілски“ сепаратистични ідеї тrimame за нашене, зос котрого виросло древо незадовольства нашого русского народа як у Югославії, так и у других русских краіох и баш тут момент, од кеди почала тата за нас нова ідеологія справи цали руски народ сознательним и свідомим своєї прецілосци и терашніосци (як то быва на пр. на Горніци, дзе народ огорчено реагира проців тей ідеології, а о чим на до тeraз ані слова не було поведзене, так же би дахто могол думаць, же нашо Русини еще и тeraз на Горніци таки заостати як цо були во время мадярского режима). Нам ясне, же ми пришли зос Горніци а на Горніци нігда Україні не було, па прето на Горніци не було ані „украинского“ народа, та ані ми не могли присць до Бачкей (до Керестура и Коцура) як „Українци“, але лем як русски народ.

Ми признаваме, бо то факт, же припадаме гу малорусской часци велького и єдинственог русского народа, дакле же зме Малоросси, але назив „Українци“ одбиваме од себе як нам не пристойни. Поям „Україна“ (окраина, окринско русской державы) тримаме як єдну богату русску обласць (край) велькай и моцней Россії а поям „Українець“ як жителя тей русской обласци (як и нас волаю Бачване, бо зме зос Бачки па ипак зме як народ: Русини а не Бачване) а ніяк тот поям не распостираме и на жительюх других русских обласцох (як Горица и Галия). Поям „Українець“ вельо є ужши од пойма Малоросс, бо Малоросси жю осим України и на Горніци па и ми ту у Югославії.

Прето не точне є назвиско „Українець“ па тих, котри пришли зос Галиції ту гу нам

и гуторя, же су Русини — Українци. Вони по нашим скромним думаню Галичане, або як их наш народ вола „Галиціянє“ а ніяк Українци, бо у Галиції жіє руски народ и там нет України.

Ми признаваме, и то єдино тачно, же зме Малоросси, але зос тим називском не мame у себе ніяки тенденціозни, сепаратистически намири. Русски народ не думаме щипац на дробни нації, бо го досц щипаю руски непріятель и нашо руски сепаратисти, потпомагани од страни непріятелью рускосці и у тим щипаню уж так далеко дошли, же ше усудзели вичуховац мено „рускій“ и место того називац го „українски“ народ.

Нам русскому народу у Югославії од Москальох и од Кацапох (когре прездизване нашему народу у Югославії до недавна не було познате) не грожела нігда па ані терас не грожи ніяка опасносц. Баш напроців, нашему русскому народу ясне и познате токо, же Росія у щицких згодах, на кождим крочаю потпомагала наших русских предкох на Горніци, да очуваю свою національносц од мадяризації (до ше показало на Мармарош-Сигетским процесу, дзе бул єдини шведок у корисц обвинених граф Бобринські зос Россії) а да не було „матушки Россії и малей Сербії, ми би и нешка стукали под мадярским ярмом и вельки є вопрос цо би з нами було за даяки пейдзешат рочки, да ше подїї не пременєли на нашу корисц.

Ми тrimаме, же не вредно акцентирац (наглашовац) борбу медзи єдну часцу Малоруссох и тзв. „Москальох“ у прешлосци, як ше то роби у „українофілских“ кругах зос тоту намиру, да ше до народа зашес цо векша мережня проців єдней часцу русского народа (як то зробел о. Фірак на собранію Р.Н.П.Д-а и у „Русским Календаре“), бо то за тедишиї часи феодальней епохи зошицким розумліве. Не шме ше, кед чловек сце буц об'єктивни, сматрац борбу, котру почали феодальни владаре пре свойо лични интереси а не пре интереси цалого русского народа и уведли до ней народ — як становиско зос котрого треба дзеліц русски народ на два народа а особено го мережачиц, бо то чкодзіц будзе лем тому истому русскому народу а будзе на хасен нашим непріятелью, котри ше боя двасто міліонового русского народа (розумліво нам), кед ше вон раз зложи и зато гледаю вшелляки могущи способи, да го завадза и подаеля зос девизу: *Divide et impera* (подзель, завадз па владай зос нім).

Дзеліц русски народ не згодно особито тераз, кед Германи (Немци) як австрійски так и тоти зос Германія (Гітлер) наглашую пред цалым швем свою солидарносц и свойо єдин-

ство. Кед було дакеди звади медзи русским народом (розумим Велькоруссох и єдней часци Малоруссох пре лични интереси поєдиних феодальных владарох) у исторії, теди то не треба брац як повод да ше и далей тата звада ширі. Баш напроців зос тих исторійских фактіх треба ше поучиц, да ше токо за будучносц спречи. Ми знаме, же и медзи Германію и Австрію було звади и войны (7 літна война) и неспоразуми, але Немци, повторюю, ипак щицко токо прикриваю зос плащом опросця (пребаченя), стараю ше токо забуц и по моїм думаню іх національне и политичке соединеніе є неминовне, воно є питане времена. Ніяка сила ані вонкашня ані внукашня негодна іх спречиц да вони свойо національне и политичке соединеніе приведу до діла. Прето вельки би парадокс бул, да ше ми щипаме на дробни куски, док ше Германи, познати по своїм принципу: »Drang nach Osten« (поход на восток тоест на Россію) сединюю. Лем у тим случаю осигурана будучносц и Велько и Малоруссох од того германского „похода на восток“, кед будземе сложни а ніяк кед ше будземе щипац.

Прето ми „Заряше“, посматрающи обстанови зос об'єктивним, непристрасним оком осудзюме кажди покушай сепаратистического щипаня русского народа а особено уводзене таких ідейох до нас Русинох у Югославії, бо то знам не служи на хасен, але на чкуду а нам єднаки мили як Велькорусси так Малорусси, як Українци так и Галичане а так исто Карпаторусси, бо вме свідоми того, же вони як и ми щицки синове єдного найвекшого у Европи русского народа. Рускосц лем єдна вшадзи, як у Москви так у Кіеву, як у Львову так и Ужгороду, як у Керестуре так и у Коцуре и на цалым швеце, дзе русска нога охабела свой шлід. „Єдинство русского народа понад щицко а не сепаратизм“ — то наша девиза и наш найвисши и найсвятійши принцип.

Да живет русский народ!

Николай Д. Олеяров
канд. права

Пане Редакторе!

Модлім Вас да ми дозволіце прес „Зарю“ пресловиц пар слова своїм братом селяном и младей рускей интелигенцій.

Кажды селянин, хтори мал прилику вакунуц до литератури, (кніжковносци) тот мал прилику видзиц як интелигенция других народа водзі свой народ по животней драги, од источніка до источніка; напава го зос воду живу же би могол витримац на драги, хтора

го водзі гу вишшому цілю і совершенству; кожди то може видзиц як тата интелигенция напая свой народ зос живим духовним напитком; як тата интелигенция розяшнёе свойому народу шицко до ше коло нього збива: виноши му слику цалого швета, розвиток чловечанства, указує творевини хтори чловечанство виками будовало; указує му культуры разных народах хтори нешка уж не бывшую лем ше у исторії споминаю и культуру тих хтори ше отримали до нешього дня. Указує му заблуди и ошибки поєдніх народах же би ше их знало опходзиц да ше до ніх не спадне. Па чи такого русского селянина, хтори мал прилику шицко то видзиц, у хторим руске шерцо біє,чуствує ше Руснаком; хтори люби свой руски народ понад шицко, чи ше му не сцишне шерцо од жалю чуствующи ше усаменим? Чи таки Русин не дзвигнє свойо смутни очи горе до висини и не валис: О Боже мой и руски народ озда твой! Кеди му даш таких водьох, хтори го буду водзиц по новей драги шлідом других народах, хтори ше на животней драги снабдзели богатством искусства и знання, хтори ше дзвигли духовно на найвиши степен. Русини, кед би могли дожиц, да видза таку руску интелигенцию и да чую ёй глас, не лем же би кричали: „Найжие руска интелигенция“! але би ю дзвигали зос своіма рукама понад себе, чуствующи як найстретнейши доживляй у своім живоце.

Слава Богу! Тераэ уж мame свою младу интелигенцию, од котрой можеме питац и задлужуєме ю, да нас водзи гу вишшому цілю, да наших селянох дзвигнє на вишши степен культуры и знання. Гоч жисеме у XX віку у народу єст ўці досц таких, хтори гледаю Бога у жемских доброх бо не знаю слова велького руского и християнскаго філозофа Лава Толстого: „Хто не може найц Бога у самим себе, тот го не найдзе нігдзе“. Браца нашо, млада руска интелигенция, гу вами ше обрацам, ви мали щесце обогациц ше з науку и знаньем, лапайце ше до роботи и дайце народу чим вецей можеце. Хто за народ роби вични себе спомен створи.

А ви браца мою селяне! хтори сце дожили да видзите своіх синох на високих школах, хтори су косц нашей косци, крев нашей креви, на хторих стої руска будучносц, хтори маю буц гвізда водителька рускому народу, хтори тераэ ступаю до животу и пушаю свой глас: Чи да ше оглушиме о ніх? О, не! То не шмеме зробиц! Не шмеме дошлебодзиц, да ше на ніх з блатом руцаю, да їх називаю безвирцами и як найгаднейше можу. А хто то роби? Ані ёден правдиви Русин. Наша руска старша интелигенция є цихо, вона ше

Руснаци звоме, троме Хорвати, проців котрих як священикох наших немаме ніч, але же сцу на национальному полю робиц, най то робя у своім хорватским народу, там их сила потребна. Кед ше до рускей национальнай роботи (котра им не на шерцу) мишаю, то тельц як, да пире наспак таргаю, до уж и почали. У народу є сила и моц. Зато поволуем и народ и интелигенцию да буву сложни и да поробя на напретку нашого руского народу. И гу „Зарі“ мам даскельо слова:

Путуй „Заріо“ гу цілю свойому,
Уродз плодом народу рускому,
Будз му його гвізда водителька,
И у чешких часох тішителька.
Народ руски це поштовац будзе,
Твойс слова нігда не забудзе!
„Заріо“ наша шлебодно нам путуй,
Од врагох ше нігда не загмуцуй,
Русини твойс твардо при це стоя
Шицких врагох твоих ше не боя.

Дюрьев

Янко Хромиц
земледілец

МИЛА У ЦУДЗИНИ

Шпивам писню, тайну вельку,
Най ше мила сеті
Як ёй лічка циловали
Мойо уста цепли.

Уста лічка циловали
Ручки облапляли
Шерца нашо обідвa нам
Любов чувствовали.

Очка нашо, кед ше стретли
Як пламень швицели
Шерца нашо затрепали
Бо ше розумели.

Але ше уж очка нашо
Вецей не стретеню
Медзи нами вельки гори
Цо нас роздваяю.

Зато шпивам туту писню:
Же глас най путуе!
Може буц же мила моя
Даяк го учуе!

А кед мила го учуе
Вец ше вона сеті:
Як ёй лічка циловали
Мойо уста цепли,

ВИСЦИ З ЮГОСЛАВІ

Гушеніци знищили шицки шлівички у Кратовском срезу. Же ше процив их ширеню не зроби ніч, унічтожка и шицки леси.

Унічтожені газдові щалу виніцу. У Руми служел Блаж Фабіт у газди Бранка Янковича. Кед ше не справовал як треба газда го отпущел. Да ше ошвеци газдови пошол до виніци та ю цалу вирубал. Жандармерия еще не пренашла злочестого слугу.

У Тузли пошвецена соколска застава, котру им даровал Є. В. Краль. На торжествени способ преславила соколска жупа у Тузли тогу вельку удалосц. Початок обявени 2 юна зос штрелянем прангийох (мужарох) на 19 годзин. Зос Тузли ше рушела соколска штафета (на кождым километру бул поставени ёден сокол од Тузли по Оленац, и кед перши достал факлю добегаци зос ню гу другому та му ю дал а други трецому и т. д.). Зос факлю зос котру було запалене кандило на гробу Є. В. Крала Петра нашого ослободителя. З юна рушела соколска поворка през варош. Величезно було патриц малих соколох (школски дзеци) и одрослих гу котрим ше придружели и граждане цалого варошу и його околини. Найторжественейши момент

було розвиване застави котру даровал Є. В. Краль, бо то уж по други раз дожил тузлански сокол. Першу заставу достал 1926 року. При розвиваню застави присутни були и велькодостойници, як изасланик Є. В. Крала, изасланик министра просвіти, изасланик Бана Дрынскай бановини и други. По пошвеценю застави до копля застави забити златни гвозди за Крала, Краліцу и престолонаследника. После того отримана соколска вежба.

Понтоонски мост будзе подзвигнути през Дунай при Вуковару. Тото важне питане ше претреше на медюнароднай ричнай комисії у Бечу, бо Дунай медзинародна рика. За тераз преговоры добре иду.

Питане повышения ценох польсько-прыведных промызводох. Трговачко-индустрийска и занатска камора отримали конференцию у Новом Саду по питаню повышения ценох польсько-прыведных промызводох. Конференция ше соглашала, да ше на кожди способ настої да ше вивеже преостале жито коло 2 милиони метрицки центи од прошлого року. Тото старе жито би ше мало предац на початку косидби и пласирац го заграніцами и то путем шлебодней тарговини. Того рочни принос пшеници ше рахує на 18—19 милиони метр. центи.

ФЕЛЬТОН

З ВОЕННЫХ ЧАСОХ

IV

Пушки пращали на бойцу у Карпатах, а нашо регруті кучени у викопаних ровох (яркох) чуваючи главу. Страх од першого огню, ричаки кулі з дзелох, пискави пушково зарна: шицко то пребудзело у ніх импульс (нагон) за отримане живота. Згинали свойо млади глави, як по инстинкту (навики) гу попирсканей жемі зос человеческу креву. Ёден по ёден пребеговали напредок по заповести, и знова ше заривали до жемі, чуваючи ше од шмерці. Септембарске слунко спинало по небе, под хторе ше дзвигали хвари шмердзацого диму, а кирраве коло австрійской и рускай войски колісало ше под музыку пушкох, мітрапезох, дзелох и бомбох, помішане зос йойком наших младих регрутых, през такту през шора. Виведзени на шмерц нашо млади вояцы падали як снопы.

У шоре зос Осифом бул и Імре, хтори ше хвалел у драже ше укаже руским бабом свойо юнаштво. Пред вечаром истого дня, як пребеговал наш Імре, потрафело го ёдно пушково зарно до правей руки и пребило му

лежал у рову, до хторого и Осиф прибег, завил му рану, застановел крев и охабел го бо заповесц глашела „назадок“.

Кед ше ноц спущела, австріяки були ше поцагли назадок, а Руси завжали их положай. и чекали дальше наредзене. Троме нашли на вояка, нашого Імра и кед збачели же є живи поставали гу ньому.

— Чорт знього, тот ещи жиє — прегварел ёден, указуючи на ньго своїм пайташом.

— Ставай! скричал други.

— Йой иштенем! (яй Боже) — роздарше Імре кельо могол — охабце ми живот я ранёти...

— Но што же? — озвал ше Рус, хтори не розумел ніч — што же говориш?

Други кукнул гу ньому, подзвигнул му главу и дал му води зос плеховей фляши. Імре звищиреним очми патрел на ньго. Муши буц же ше бал, але чекал цо будзе зней.

Дзвигли го и одведли як заробленика, а драгов ше му випитовал по руски, же кельо ёст австріякох, цо Імре ніч нерозумел.

Але врадзме ше гу Осифови. Вон пошол назад бо стступали. У ёдним леше, дзе ше становели, завжали нови положај. Поставена була мертвіа стража и Осиф бул. Осиф мал задаток мерковац на ёдну древену лугарову

Была от этого пас на пейзаж

Швия одгризла нос и ужа и палци зоз лівей руки полрочному дзецку Миколи Маретиа, земледілца зоз села Штивора, срез Прнявор. Родичи нєщастного дзецка робели у полю, дзецко охабели на посцелі а дзвери их хижи забули заврец. Швия котра шлєбодно ходзела по дворе на салашу, вошла и до хижи, сцагла дзецко зос посцелі, поростаргала перинку и пеленки у котрих було повите, а вец поачала жрец и саме дзецко. Дзецко вриштало, родичи учули, прибегли, але позно пришли, бо го нашли у креви облятого без носа, ухох и палдох на лівей руки. Так страдало невинята пре необазривосц и несмотреноносц своїх родичнох.

Гром вдерел до студні на салашу Яноша Пелхе при Суботици. Янош праве воду цагал зоз студні. Гром запалел Яношово шмати, але зато бул щастліви бо остал живи а прецерпел лем менши опекотини на целу.

Обеговали ше на кочох легине Милан Момиров и Милан Меданчић на драги помедзи Ковачицох и села Сакуле у Банату. С початку ишло добре и у шоре, але кед почали биц коні, бо кожди з ніх сцел ше показац першим, коні подзвивали и немогли з німа владац. Коч Момиров, у котрим шедзело вецей легиньох, ше зурвал до ярку, так

шат метери, а хтору чували други пейцме. Кед би здалей обачел даяки нешор при стражи коло хижи, дужен є то обявиц.

Надраном истей ноци сцигли Руси, забивали стражарох коло хижи и вошли нука. Осиф то обачел и явел командирови стражи, а командир послал других пейцох да препатра чи их вельо ест нука, хторих Руси попапали и одведли до робста. Тота часц австрійскаго фронту била примушена заш одступац, а при одступованю погинул Янош, Петер и Швабик, за хторым, може буц, його Лиза горки слизи ляла кед чула же є мертві. Шори младых регрутых були преридзени и подпольньовали ше з новима младими душами зос резерви.

V

У октобру мешацу, по веліх патіньох, лежал Осиф „кумов“ у болніцы на пейдзешват кілометры од фронту. У остатней битки — за Осифа — бул ранети од бомби рускей до обидвох рукох. Зздравле му було ослабнуте, ліца бляди, а белави очи глубоко упадли, як да му шмерц стой над главу. Лежал у велькай хоротней хижи, дзе було коло 40 посцелі зос чешко ранетима. Йойк и запомагане не преставало, а лікарэ мали полни руки рботити. Ёден Мадяр по мену Мэтяш, зос скончаны Пашти, вайной по нації пошті от бомбі

же легинъ Котец на месту остал мертві, а Драгомир Мистров зламал обидва руки и повредзени є по цілим целу, а други легине на свойо щесце лем лехчайше повредзени. Велі людзе страдаю а часто и животом плаца за свою несмотреноносц.

Преса за шено здробела праву ногу с попод колена Сими Јуничу земледільцови зоз села Шашу, срез Костайница. Пренешени є до Сиску до болница дзе му будзе одрезана нога. Тлачідба приходзи та треба мерковац, да ше таки ствари не поновя.

Ягод мубански козаки сцели легине у Теварнику вивесц вратоломни трки на коньох, це пред даскељо днями видзели у свойм валале. Бура Тислић шедзел на найбеснейшим коню и пишно сцел вивесц ёдну подію цо видзел од козакох. Конь го зруцел и так го вдерел по бруху зоз коніту же му випадли черева. Страцел свідомосц, пренёсли го до болніци, дзе чекаю кожны час його шмерц.

ПОНІТА ЗАРІ

Посиламе даскељо числа „Зарі“ нашей интелигенції на спатрунок. Кому ше попача и затрима их будземе го тримац за свойого претплатніка. Котри не жича „Зарю“ читац най нам пошлю новину назад, шерца нет.

у ногох дзе бул ранети, а лежал коло Осифа. Правда и Осифа боль обіямал, але ше знал стримац од йойку и церпезліво подношел нещесце. Тримала го надія же ше повраци дому, гу свойм мілим, до милого валалу кеди-теди. З ёс тей больніци бул премесцени до другей, до Пешту, дзе дознавал же союзничка войска помога Сербию и же кеди-теди побида остане на славянству. Цешел ѿ 1918 року кед чул же пребити Солунски Фронт и же Сербия знова воскресла, векіла, ширша, обімнійша, ведно зос Хорватску и Словенію, а цо вецей и зос Вайводину: Бачку (Банатом, Срімом и Баранію).

По длигих больюх и лежаню у больніци вецей як дза роки, нашол ше Осиф у януару 1919 року на уліци П. зос капитаном, през ёдней ноги, хтори го бил пре народносц, але тераз би му уж шмелю могол повесц же є Русин, бо його звичай подпаднул под Славянску державу, краљовину С. Х. С., под Югославію. О мешац ше врацел до свойого роднаго места, дзе му уж тераз шлєбодно по русіческим бешедовац. як цо и жадал; шмелю могол кричац своим мацерическим язиком: най жилю Русичи и цале Славянство! Радовал ше своим, вешалел ше, лем ёден смуток бул му на шерцу: пошлідок пржжитих больюх, пошлідок войны, у хторей му остали руки.

НАРОДНЫ СПѢВАНКИ

I

Покаль была я маленька, кольсала мя маменька.
А теперъ я уж велика — треба бы мнѣ человѣка.
В загородѣ цвѣтки въются, а за мною хлопци бѣются
Не бѣтесь бо не зачто, хоть я красна, но сдача (жимна)
Кедѣ была я бѣдузна, была бым ся не выдала!
Аж тепер я бѣдузна, позно лѣгам, рано встаю;
Хижу мести, двори мести, и за плугом ъсти нести.
В пецу палю, хлѣба мѣшу, дитя плаче — я колычу.
Докум дитя накормила, курка миску мнѣ розбила!
А муж ходит, подудруе, и кіем мнѣ обѣщу.
Кедѣ была я бѣдузна, — нигда бым ся не отдала.
Коли была молодица, цѣловали хлоццы в лица
А тераз я стара баба, не цѣлюют хотъ бым рада
(Рефрем) Го, го, го, гоя, гоя, головонько бѣдна моя.

II

Чорни очи як терень, Коли мы ся поберем?
Поберемся в недѣлю, Бо я маю надѣю.
Та Штефане, ой Штефане, Та дам ти догану
Не женися седем роки, Не бери погану.
Та Маричко бѣлачичко, Бѣле деревечко
Чому стоиш, не говориш, Ни одно словечко
За нас люде говорили, Мы ся не творили
Де ся зыйшли, постояли, Та поговорили.
Пониже Ужгорода, Зелена отава (поляна)
Не ходи до бѣди, Бо бѣда рапава.
Та аж я рапава, Та сама за себе
А ты, писсїй сине, Не ходи до мене
Не дурыся мой миленький, Якосъ тото буде.
Хотъ якись мя поцѣлуе, Ще и Тебѣ буде.
Святій Флоріяне, Ты над огнем пане
Храни мою хижу, Аж хочь — пали чужу.

ЗОЗ СОЮЗУ

3. VI. отримана узша конференция членох центрального одбору Союзового, на котрой були делегати з наших валалох у котрих основани нашо секції. Догварка була о дальшим виходзеню новинох „Зарі“. Присутні ше зоз задовольством виявили о начину писаня „Зарі“ и медзи собу позберали 1350 динари котри даровали до фонду за видаване „Зарі“. Дзекуєме на щирей помоци и уверени зме, же їх красни приклад буду шлідовац и други свидоми Русини, котрим на шерцу лежи руске культурно-національне змагане.

ХУМОР

— Пані мой, як вам завидзим, ви були у Югославії, у єй богатей Бачкей, близко сце були добре погосцени и так привитани же то нігда не забудзеце.

— Наисце нігда не забудзем, же сом ше през облак выбрала до дому.

— Цо гварице, там оздаль не маю дзвери на обисцох.

— Баяко, еще яки вельки, але кед ми ше выберало до дому та сом немала кеди ошавоцац, хторе дзвери а хторе облак, та сом облак потрафела.

ВІСЦІ ЗОЗ ЦАЛОГО ШВЕТА

Вельки огень у Батіловай фабрики у Злиму (Чехословакія). З юна пред поладнем вибил пожар у фабрики ципела „Батя“ у Злику. 39 ватрогасні чети не могли спасці запалені магазін зоскемикалями, котры з вельку експлозію уничтожены. Удало им ше захрайці околии будови. Огень вибил од руценей цигареті. Чюда 8—10 мільёни kr (коло 17 мил. динари). Два тисячи роботнікох остало тераз без роботи на даскельо тижні, док ше не узоришицко за нову роботу.

Проект двох нових пактох. Перши од тих пактох котри ше ствара на способ Балканскаго пакту мал би задапиц держави Восточнай Европи, балкански жемі, Польску и Немецку. Другі пакт би потписали Франція, Италия, Югославія, Булгарска, Турецка а исто так и Советска Россія.

Ягод и Балкански пакт, котри заключени у Атини, гвари женевски дописователь парискаго „Ексцелзиора“ и нови два проектовани (прирхтовані) пакты були бы заключены на бази (основу) обевезней арбитражи у случаю сукобу помедзі силох потписніцох. По притим, до пактох би була унесена ёдна одредба о взаємнай помоци силох потписніцох у случаю напада на ёдну од іх од страни даенай держави котра пакт не потписала.

Потписані пактові, гвари на краю „Ексцелзиор“, не буду мац випатрунок сталного союзу, але зато будзе мац военски клаузулы, котри буду чисто одбранбеного характеру.

Пре корупцію у Москві позаверано коло 300 чиновников разных русских финансійских институцийох. Тоти чиновники, як званични извештай доноши, нанесли держави чюду од веце мільёни рубльох. Истрага ше еще водзі а претрес будзе у юну мешацу.

У Афганістану бул вельки земльотрес и до жемі препаднул цали ёден валал зоз 150 хижами. Даскельо годзін пред саму катастрофу жителі того села почули гермлявину зоз дубини жемі та ше зоз сцеканьем спасли.

Б Е Р З А

Пшеница Бачка Н. Сад 115—117·50, бачка окolina Сомбор 112·50—115, средне бачка и сримска 115—117·50, бачка потиска 117·50—120, славонска 115—117·50

Кукурица: Бачка и сримска стара 82—84. Ярец бачки и сримски не нотира.